

Slagkracht voor slachtoffers, Myria jaarverslag mensenhandel en mensensmokkel 2019

Als onafhankelijk nationaal rapporteur voor mensenhandel is Myria verantwoordelijk voor het stimuleren en opvolgen van het beleid ter bestrijding van zowel mensenhandel als mensensmokkel. Vandaag publiceert het zijn openbaar en onafhankelijk jaarverslag. Daarin analyseert Myria, het Federaal Migratiecentrum, de evolutie en de resultaten van de strijd tegen deze twee fenomenen. Met dit verslag gericht aan de regering en het parlement wil het een impuls en steun geven aan de actoren op het terrein. Met de titel *Slagkracht voor Slachtoffers* ligt de focus in 2019 op informatie voor slachtoffers van mensenhandel en rechtsbijstand.

In het begin van de jaren negentig was België een pionier in de strijd tegen de mensenhandel. Bijna dertig jaar later merkt Myria op dat de strijd tegen de mensenhandel in de praktijk niet meer hoog op de politieke agenda staat. De slachtoffers zijn daarvan de dupe. Op het terrein blijven er belangrijke uitdagingen bestaan wat betreft de detectie, het informeren en de bescherming van slachtoffers.

Voor slachtoffers is het vaak lang wachten op gerechtigheid. Myria wil met zijn jaarverslag een bijdrage leveren aan hun slagkracht en doet concrete aanbevelingen aan de overheid.

De strijd tegen de mensenhandel opnieuw een prioriteit maken door de nodige middelen toe te kennen

Slachtoffers verdienen specifieke aandacht. Hiervoor hebben de politie- en inspectiediensten en het gerechtelijk apparaat **adequate personeels- en materiële middelen** nodig die momenteel ontbreken. Gespecialiseerde centra voor de opvang van slachtoffers vechten ook al jaren tevergeefs voor het verkrijgen van structurele financiering. België wordt in 2021 beoordeeld door de Raad van Europa inzake toegang tot het gerecht en effectieve schadeloosstelling van slachtoffers.

Slachtoffers van mensenhandel afdoende informeren

Slachtoffers hebben specifieke rechten, waaronder het recht om in eenvoudige en toegankelijke bewoordingen te worden geïnformeerd over hulp- en ondersteuningsmaatregelen. Deze verplichting geldt voor eerstelijnsdiensten, waaronder de politie en inspectiediensten. Deze laatste zijn belangrijke actoren bij de detectie van slachtoffers en het aanbieden van steun van een gespecialiseerd opvangcentrum. **De initiële informatieverstrekking is daarom van cruciaal belang.**

In de praktijk is de detectie en het informeren van slachtoffers tijdens controles in sommige gevallen succesvol, maar in veel andere gevallen zeer problematisch. Wanneer slachtoffers van mensenhandel niet worden gedetecteerd, lopen zij het risico, wanneer het onderdanen van een derde land betreft, in een gesloten centrum te worden geplaatst met het oog op repatriëring. Myria beveelt daarom aan dat de **inspanningen voor het opleiden van diensten die in contact komen met potentiële slachtoffers** worden verdergezet en geïntensiveerd.

Slachtoffers van mensenhandel snel de bijstand van een advocaat aanbieden

De snelle toewijzing van een advocaat laat toe dat slachtoffers naar behoren vertegenwoordigd worden in de procedure en hun belangen beter te behartigen (klassering zonder gevolg van een dossier, verzoek tot confrontatie door de advocaat van de dader, of indien zij snel naar hun land van herkomst willen terugkeren). Slachtoffers kunnen in dat geval ook met kennis van zake beslissen of zij zich al dan niet **burgerlijke partij** stellen om toegang te verkrijgen tot het dossier en zonodig bijkomende onderzoeksdaden te vragen.

Bovendien moeten zij **gratis juridische bijstand krijgen tot het einde van de strafprocedure**. Net als andere categorieën van rechtzoekenden zijn ze kwetsbaar. Myria beveelt daarom aan om het Koninklijk Besluit van 18 december 2003 betreffende de tweedelijsrechtsbijstand aan te passen, zodat slachtoffers van mensenhandel waarvan de status erkend werd, tot het einde van de strafprocedure recht te geven op tweedelijsrechtsbijstand. Onderzoeken naar mensenhandel nemen veel tijd in beslag. Het gebeurt dat een zaak pas na enkele jaren wordt afgerond. In dergelijke gevallen is het waarschijnlijk dat het slachtoffer een baan heeft gevonden en niet langer voldoet aan de voorwaarden voor rechtsbijstand om in aanmerking te komen voor een pro deo advocaat.

Zorgen voor een doeltreffende schadevergoeding van de slachtoffers

Slachtoffers van mensenhandel die compensatie willen verkrijgen, moeten zich **burgerlijke partij** stellen om **schadevergoeding** te eisen. Een veroordeling met schadevergoeding kan het **vertrouwen van de slachtoffers in het gerechtelijk apparaat** vergroten en het risico om opnieuw slachtoffer te worden van mensenhandel verkleinen. Uit een analyse van de jurisprudentie blijkt dat er soms aanzienlijke schadevergoedingen worden toegekend aan slachtoffers. Er zijn echter **talrijke obstakels die het effectief verkrijgen ervan in de weg staan**. De feitelijke betaling van de toegekende schadevergoeding hangt af van de kredietwaardigheid van de dader. Myria moedigt daarom de toewijzing van de in beslag genomen bedragen ter compensatie aan de burgerlijke partij aan.

Om in aanmerking te komen voor bijstand van de Commissie voor Financiële Hulp aan Slachtoffers van Opzettelijke Gewelddaden, moeten slachtoffers van mensenhandel bovendien onder meer het slachtoffer zijn geweest van opzettelijk geweld daad en “ernstige lichamelijke of psychische schade oplopen”. Slachtoffers van mensenhandel met het oog op economische uitbuiting krijgen te maken met een subtiele vorm van geweld, die als zodanig niet neerkomt op een opzettelijke geweldpleging, zoals geïnterpreteerd door de Commissie. Myria dringt er daarom bij de Commissie op aan om enigszins **flexibel te zijn in haar interpretatie van het begrip “opzettelijke geweld daad”** voor slachtoffers van mensenhandel met het oog op economische uitbuiting. Of een wetswijziging te overwegen zodat alle slachtoffers van mensenhandel, ongeacht de vorm van uitbuiting waar zij het slachtoffer van werden, steun uit het Fonds kunnen krijgen.

Inbeslagname en confiscatie van criminele vermogens met het oog op een effectieve schadevergoeding van de slachtoffers.

Zodra mensenhandelaars vermoeden dat er een onderzoek loopt, trachten ze hun goederen te verbergen of te verplaatsen of laten ze hun bedrijf failliet gaan, waardoor een effectieve compensatie voor slachtoffers zelden mogelijk is. Het is daarom van essentieel belang om van bij het begin beslag te leggen op de criminele vermogensbestanddelen van verdachten door middel van een grondig financieel onderzoek. Alleen op die manier kan de rechtbank op het moment van de uitspraak het geld, dat bij wijze van compensatie in beslag is genomen, toewijzen aan de slachtoffers die zich burgerlijke partij stelden.

Informatie:

Sophie Coppens, Pers & Communicatie • sophie.coppens@myria.be • 0497/42.66.63